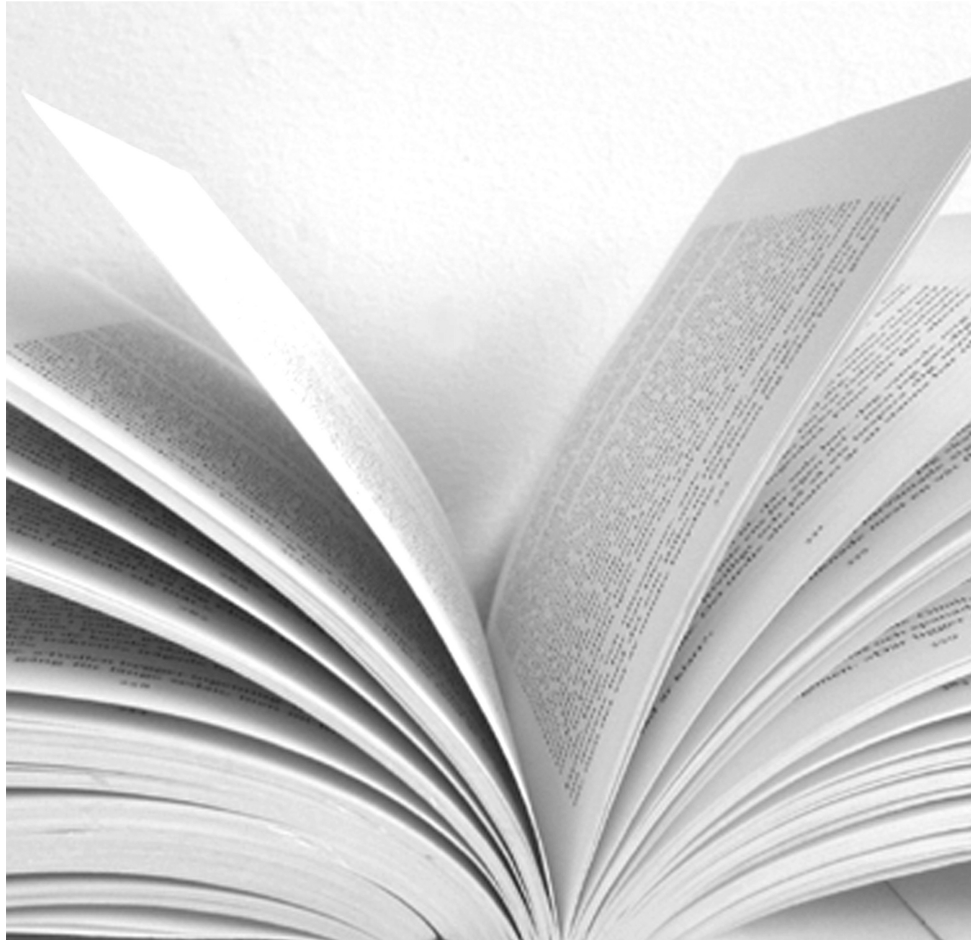

LÄNSBIBLIOTEKET VÄSTERNORRLAND

Självklarhet eller första val

En förstudie om kommunala beslutsfattares syn på
folkbiblioteken i Västernorrlands län

KOMMA,

KOMMUNIKATIONS- & MARKNADSFÖRINGSPROJEKTET

Självklarhet eller första val?

Folkbiblioteken har en hög legitimitet hos brukare och huvudmän. Detta höga förtroendekapital är till viss del uppbyggt kring traditionella uppfattningar om ett folkbiblioteks varumärke och uppdrag. Folkbiblioteken befinner sig idag i en skärningspunkt i utvecklingen mellan det fysiska biblioteket och det virtuella som till viss del förflyttar biblioteksservicen från det fysiska biblioteket till den egna pc:n hemma, där allt mer biblioteksservice finns att tillgå via bibliotekens webbplatser. Samtidigt sker också en utveckling mot ett vidgat biblioteksbegrepp där biblioteket kan ses som ett demokratiskt torg där en bred dialog i aktuella samhälls- och kulturfrågor välkomnas.

Bibliotekscheferna i Västernorrland ser biblioteket som en del av närsamhällets samlade service till medborgarna. Biblioteken har därmed också ett ansvar och en roll i den egna kommunens utveckling och tillväxt i begreppets vidare aspekter. Samtidigt som biblioteken är den i särklass mest besökta kommunala institutionen är biblioteken sällan första val när kommunen vill nå ut till medborgarna med informationstjänster, för att ta ett exempel. Det här kan troligen hänföras till rådande attityder till bibliotek och varumärkets otydlighet. Förankringen i ett lokalt utvecklingsarbete kan utgöra en viktig utvecklingsmöjlighet för biblioteken utan att för den skull göra avkall på bibliotekets kärnverksamhet och fokus på brukarna.

Länsbiblioteket Västernorrland har tillsammans med kommunbiblioteken i länet i en förstudie undersökt hur länets kommunala huvudmän och beslutsfattare ser på folkbibliotekens nuvarande roll och möjliga utveckling.

Undersökningen har genomförts av Eva Nordlinder, sammanställning och analys har i huvudsak gjorts av Isabella Josefsson och Eva Nordlinder.

Roland Tiger
länsbibliotekschef

Inledning

Under maj och juni 2010 intervjuades ett antal politiker och tjänstemän i Västernorrland om deras syn på folkbibliotekets roll i kommunens utveckling. Västernorrlands län omfattar sju kommuner, tre i landskapet Medelpad och fyra i Ångermanland.

Intervjuundersökningen utgjorde en del av en förstudie till ett planerat större marknadsföringsprojekt.

Enkätfrågorna är sammanställda av länsbibliotekets personal i en process som pågick våren 2010, bl.a. med tre olika provintervjuer för att upptäcka oklarheter och brister. Ändå har enkäten – som så ofta – vissa svagheter, vilket framkom vid de verkliga intervjuerna. T.ex. har rangordningsuppgifterna känts betungande för många, varför bara de tre förstahandsvalen har bearbetats i sammanställningen.

De politiker och tjänstemän som kontaktades i de sju kommunerna var:

Kommunalråd (6 av 7)

Oppositionsråd (5 av 7)

Kommunchef (4 av 7)

Näringslivs-/utvecklingschef eller motsvarande (3 av 7)

Facknämndens ordförande/kultur el motsvarande (6 av 7)

Förvaltningschef kultur/motsvarande (4 av 7)

Barn- och utbildningsnämndens ordförande el motsvarande (5 av 7)

Förvaltningschef med ansvar för barn och ungdomsfrågor el motsvarande (4 av 7)

(Antal genomförda intervjuer inom parentes. I några kommuner är rollerna dubblerade p.g.a. sammanslagna nämnder.)

Bibliotekscheferna i länet har haft möjlighet att ha synpunkter på enkäten och också att föreslå lämpliga personer i respektive kommun för intervju. I några kommuner ha således även informationschef (1) och socialchef (1) intervjuats. Sammantaget har 22 politiker och 17 tjänstemän intervjuats.

Det är intressant att notera att de ledande politikerna i kommunerna var mycket tjänstvilliga, och gärna ställde upp på en intervju – kan det ha något att göra med det faktum att 2010 är valår? De politiker som ansvarade för biblioteksverksamheten har också ställt upp så gott som mangrant, medan de egna förvaltningscheferna hade lite lägre svarsfrekvens – kanske ansåg man att man dagligen tar ställning

i dessa frågor och inte behöver framhålla sina åsikter i en intervju? Näringslivscheferna, vars åsikter hade varit mycket intressanta att höra, befinner sig kanske längst bort från biblioteksverksamheten och har också lägst svarsfrekvens.

Bortfallet varierade i de olika kommunerna. De som inte svarat eller hört av sig efter flera påminnelser blev inte intervjuade. Många var dock snabba att ge respons och verkade uppskatta tillfället att få uttrycka sina åsikter, medan andra t.o.m. glömde bort ett inbokat möte.

Bortfallet i de olika kommunerna ser ut som följer:

Timrå – 4 av 8 planerade intervjuer genomfördes

Kramfors – 7 av 7 planerade intervjuer genomfördes

Härnösand – 7 av 12 planerade intervjuer genomfördes

Ånge – 4 av 7 planerade intervjuer genomfördes

Övik – 8 av 9 planerade intervjuer genomfördes

Sollefteå – 6 av 8 planerade intervjuer genomfördes

I Sundsvall kom arbetet igång sent och endast ett fåtal politiker gav någon respons, varför endast en telefonintervju genomfördes.

Sammanfattning av resultat

Intervjumaterialet är för begränsat för att några säkra slutsatser ska kunna dras av svaren, speciellt svaren på rangordningsfrågorna. Om man också räknar in intervjupersonernas kommentarer kring svaren kan kanske undersökningen visa på tendenser och peka ut riktningar. Generellt sett gav de personliga intervjuerna mer ”kött på benen” och tillfälle att resonera kring frågorna. Vid direkta frågor vad de olika alternativen avsåg besvarades dessa, annars var strävan att ge så likformig förhandsinformation som möjligt.

De flesta har en positiv bild av bibliotekets roll i kommunen, även om det varierar hur man ser på den. Tydligt är att många förknippar bibliotek med skönlitteratur och med att låna böcker. På frågan om egenföretagare är en grupp man borde satsa på svarade många politiker spontant ”nej men dom har väl inte tid att läsa”. När man då förklarade att det handlade om informationsstöd tyckte flera att det kanske kunde vara en god idé.

Många uttryckte också oro för barns och ungas läsvanor, och såg som bibliotekets absolut främsta uppgift att stötta dem. Många återkoppade till egna barn och egna läsvanor, vilket ju visar att bibliotekets roll berör även på ett privat plan.

Synen på biblioteket som kulturarrangör varierade mellan olika kommuner, i vissa kommuner är den rollen väl inarbetad och självklar, medan man på andra håll ansåg att det fanns bättre lokaler för ändamålet.

I vissa kommuner kan man avläsa en samsyn när det gäller biblioteket som mötesplats och offentligt rum – de flesta använde samma terminologi och var väl införstådda med konceptet, medan man i andra kommuner såg bibliotekets roll som mer begränsad till just litteraturförmedling.

Tydligt var att begreppet information inte har samma pregnans för vissa av de intervjuade som inom biblioteksvärlden. Många såg framför sig ett broschyrställ eller liknande, och flera ansåg också att information är så lättillgänglig idag att det inte behöver vara bibliotekets roll. Andra framhöll dock informationsförmedling som bibliotekets huvuduppgift.

En intressant aspekt av undersökningsresultatet är naturligtvis politikernas val och synpunkter jämförda med tjänstemännens.

På fråga ③ (sid. 7) har politikerna inte prioriterat den fysiska tillgängligheten i biblioteken i lika hög grad som tjänstemännen. Det kan bero på att politikerna utgår från – tror eller hoppas – att lokalerna redan är tillgängliga; medan tjänstemännen som i flera fall befinner sig närmare verksamheten, vet att det fortfarande finns hinder att ta bort.

Att det också skiljer en del mellan politikernas och tjänstemännens prioriteringar av tillgänglighet på nätet, kan ha samma förklaring. Tjänstemännen som är närmare verksamheten är mera medvetna om det stora värdet av till exempel en länsövergripande bibliotekswebb.

På fråga ⑦ (sid. 13) ser det ut som om politikerna har svarat ”politiskt korrekt”. De har i högre grad än tjänstemännen prioriterat så kallade eftersatta grupper, personer med läshinder och personer med annat modersmål än svenska. Gruppen barn och unga i skola och förskola är en självklar prioritering för både politiker och tjänstemän, ett ”förstaval” som är inskrivet i länets alla biblioteksplaner och måldokument för kultur.

En enda politiker har prioriterat gruppen fritidsläsare (”Fritidsläsarna kan klara sig själva om de stöttas som unga”) medan flera tjänstemän tycker att biblioteket också ska ägna tid och resurser åt dessa ”vanliga låntagare”. Att rekommendera ”en bra” bok till en låntagare hör till det traditionella biblioteksarbetet.

Enligt svaren på frågorna ⑧ (sid. 16) och ⑨ (sid. 17) tror tjänstemännen mindre än politikerna på bibliotekets betydelse för kommunens utveckling. Politikerna har också en mer positiv inställning till bibliotekets eventuella roll i kommunens strategiska utvecklingsarbete.

Självklarhet eller första val

Del 1, frågor

- ① Har kommunen en biblioteksplan för den samlade biblioteksverksamheten i kommunen, antagen av facknämnd, kommunstyrelse eller kommunfullmäktige?

- 1.) Ja
2.) Nej
3.) Vet ej

① SVAR:	Politiker	Tjänstemän
1.) Ja	16	10
2.) Nej	1	1
3.) Vet inte	3	7

- ② Deltar kommunbiblioteket i några samverkansgrupper inom kommunen där strategiska frågor diskuteras?

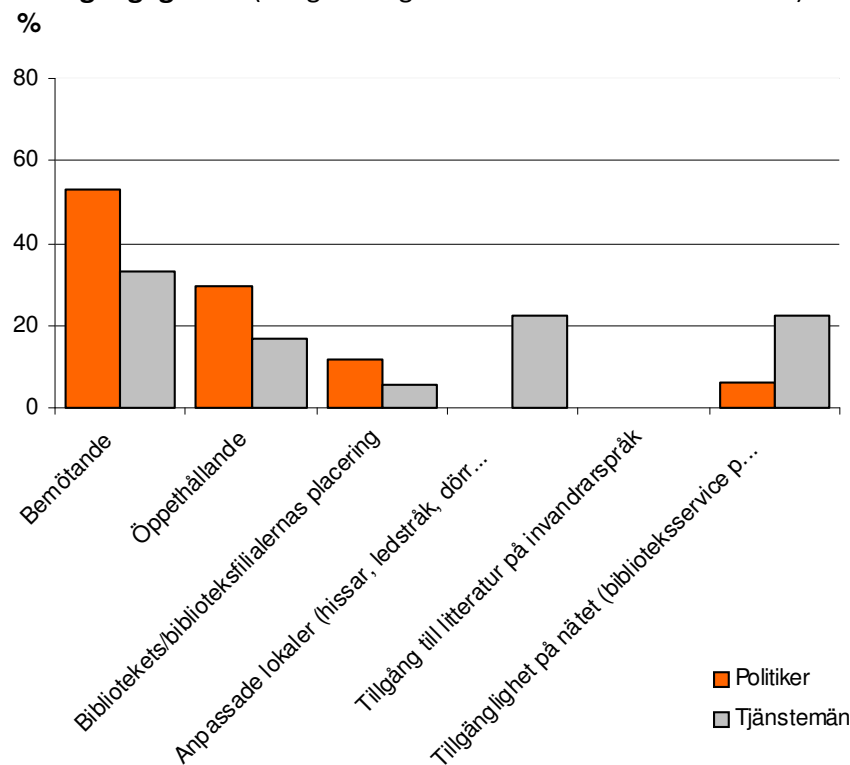
- 1.) Ja
2.) Nej
3.) Vet ej

② SVAR:	Politiker	Tjänstemän
1.) Ja	14	15
2.) Nej	2	0
3.) Vet inte	4	4

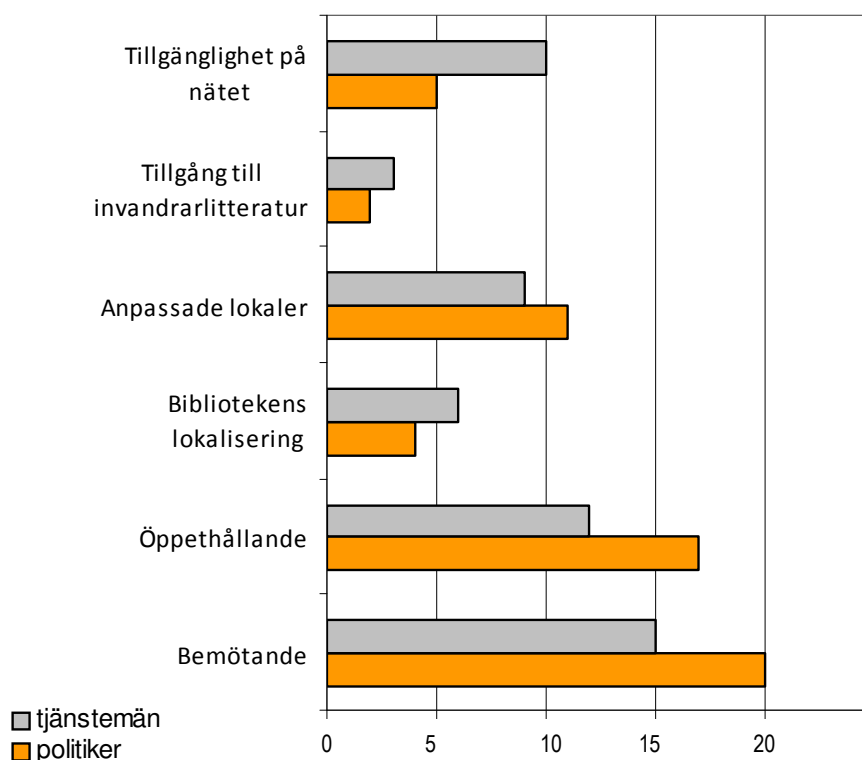
- ③ Tillgänglighetsåret 2010 ska alla verksamheter kunna användas av alla medborgare. Vilka faktorer tycker du är viktigast för att ett bibliotek ska framstå som tillgängligt? Rangordna från 1–6 där siffran 1 är viktigast.

- 1.) Bemötande
2.) Öppethållande
3.) Bibliotekets lokalisering
4.) Anpassade lokaler
5.) Tillgång till media på invandrarpråk
6.) Tillgänglighet på nätet

③ Tillgänglighet A (Rangordning nr 1. Svar i % av antal svarande.)

③ Tillgänglighet B (Rangordning 1-3 sammanräknat. Antal svar respektive alternativ.)

KOMMENTARER

Så tyckte politikerna:

- Allra viktigast är bemötandet; att känna sig välkommen. Personligt bemötande (service) tävlar mot webben.
- Näst viktigast är bibliotekens öppettider. Att utöka öppettiderna på kvällar och helger; kvällsöppet viktigt f
- ör "vanliga" människor. Minska ev. istället öppettiderna i huvudbiblioteket.
- Bibliotekens och filialernas placering är viktig. Bokbussen (även sommarbokbussen) är viktig för tillgängligheten.
- Tillgängligheten på nätet bör utvecklas. Å andra sidan används inte Internet så mycket på landsbygden.

Övrigt: Andra exempel på tillgänglighet: Uppsökande verksamhet. Biblioteksverksamhet på servicecentra. Någon har också nämnt: "Bra med nytt utlåningssystem". *Anm.: Då vi konstruerade enkätformuläret tog vi – av misstag – inte med svarsalternativet "Uppsökande verksamhet", dvs. Boken Kommer, arbetsplatsutlåning, bokutlåning till människor inom äldreården och omsorgen, mm*

Så tyckte tjänstemännen:

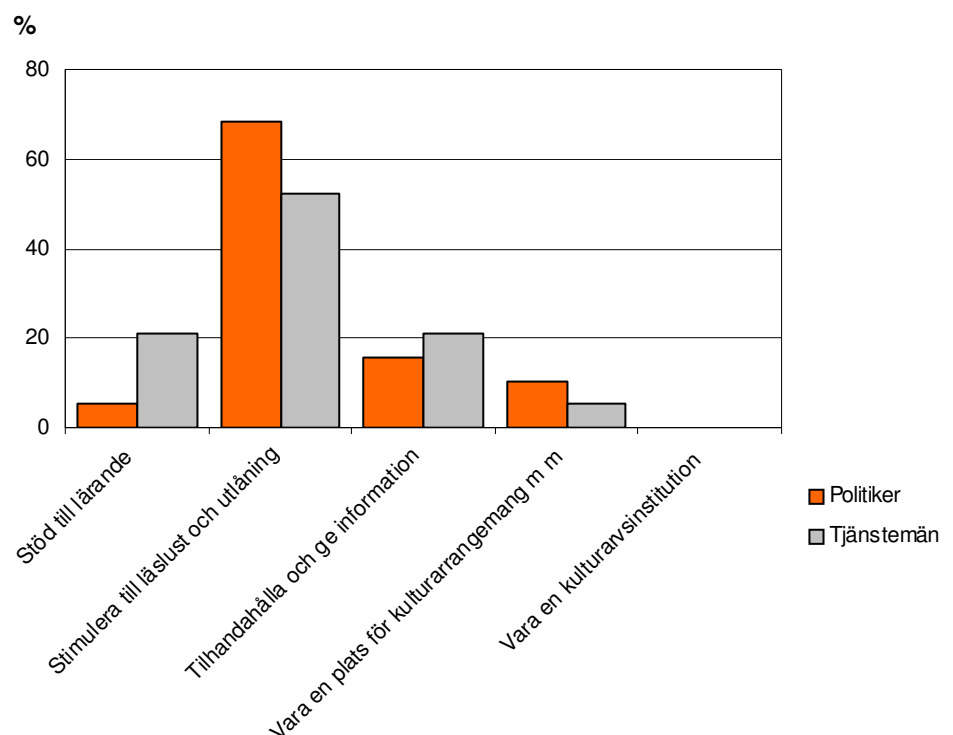
- Det handlar först och främst om att bli sedd och känna sig inbjuden. Bemötande kan överbrygga mycket. Viktigt att få personliga tips av bibliotekarien.
- Anpassade lokaler. För funktionsnedsatta är det viktigt att kunna ta sig till biblioteket. Filialerna blir lätt för små för att helt kunna anpassas fysiskt. Någon sade: "Anpassade lokaler är lag [tyvärr inte än]; ska bara fungera".
- Lika viktigt som den fysiska tillgängligheten är åtkomsten till biblioteksservice på nätet; att nå nya grupper är jätteviktigt.
- Viktigt att biblioteket är öppet och välkomnande! Lokalisering viktig, biblioteket ska synas.

Övriga kommentarer: "Biblioteket är det ställe i samhället som verkligen jobbar med tillgänglighet och allas lika värde. Outstanding i alla variabler". Bra med anpassade medier [talböcker, storstil mm]

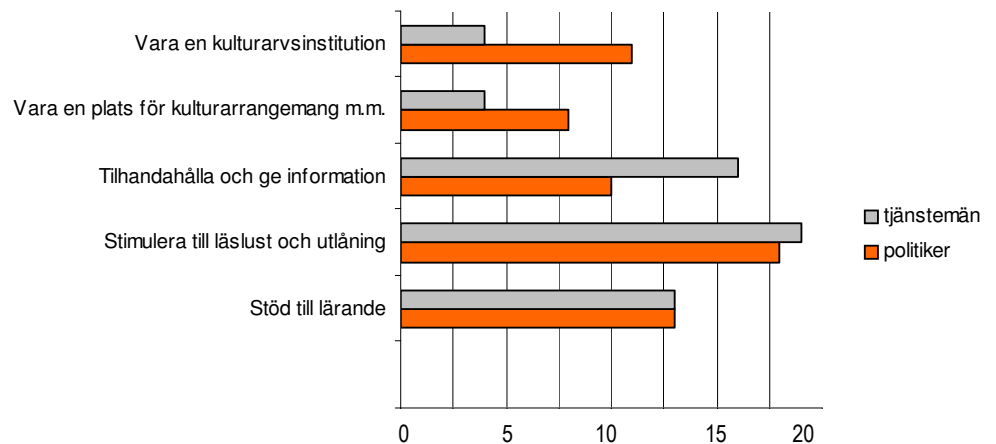
④ Personalen på kommunbiblioteken har själva en ganska tydlig bild av sina uppdrag. Vilket eller vilka tycker du är viktigast hålla fast vid och utveckla? Rangordna från 1–5 där 1 är viktigast.

- 1.) Stöd till lärande
- 2.) Stimulera till läslust och utlåning
- 3.) Tillhandahålla och ge information
- 4.) Vara en plats för kulturarrangemang
- 5.) Vara en kulturarvsinstitution

④ **Bibliotekets uppdrag A** (Rangordning 1. Svar i % av antal svarande.)

④ **Bibliotekets uppdrag B** (Rangordning 1-3 sammanräknat. Svar i antal svar för respektive alternativ.)

KOMMENTARER

Så tyckte politikerna:

- De flesta anser att bibliotekets viktigaste uppgift är att stimulera till läslust och utlåning. Barn behöver läsa mer! Men någon kommenterar: "Läsning behöver hjälp av andra kulturarrangemang".
- Näst därefter följer biblioteket som informationskälla. Information får man ju inte på så många andra håll. På biblioteket är man också hjälpsamma med att låna in material som saknas.
- På tredjeplats väljer politikerna biblioteket som plats för kulturarrangemang, utställningar och debatter. Det här alternativet är det som fått flest kommentarer: "Bra mötesplats, man kan gå till biblioteket och vara anonym där. Kulturarrangemang ger ringar på vattnet. Gärna mer av debatter – samtal." Å andra sidan: Det finns andra aktörer för kulturprogram, och andra lokaler i kommunen.
- Stöd till lärande får också några röster. Men, kommenterar någon: Stöd till barns lärande sker främst på skolbiblioteken. Huvudsaken att böckerna finns på biblioteket; skolan får sköta stöd till lärande och stimulera till läslust.

Övriga kommentarer: Läsfremjandet var bibliotekets ursprungliga uppgift; nu har biblioteket en vidgad roll i samhället. I och med den nya tekniken ändras arbetsformerna.

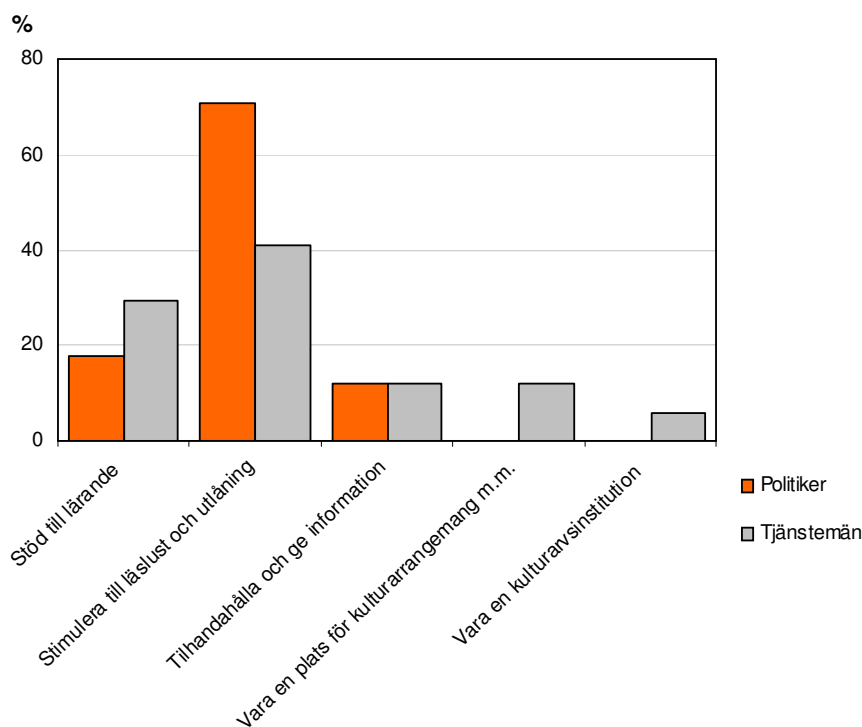
Så tyckte tjänstemännen:

- Också tjänstemännen har som förstaval angett att bibliotekets roll är att stimulera till läslust och läsning. Läsning är grunden.
- Som nummer två väljer de – också likt politikerna – biblioteket som informationskälla, men värderar den rollen något högre. Biblioteket ska vara ett informationscentrum – information i nya former.
- Stöd till lärande är tjänstemännens tredjeval, och här skiljer sig alltså politiker och tjänstemän åt.
- Tjänstemännens kommentarer om biblioteket som en plats för kulturarrangemang: Bibliotekets roll i kommunen är att vara en välkomnande mötesplats, där man kan lyssna och lära. (Plats för studiecirkel mm.) Offentlig mötesplats. Å andra sidan: Lokaler för arrangemang finns på andra håll i kommunen, och arrangemang kan lösas på annat sätt.

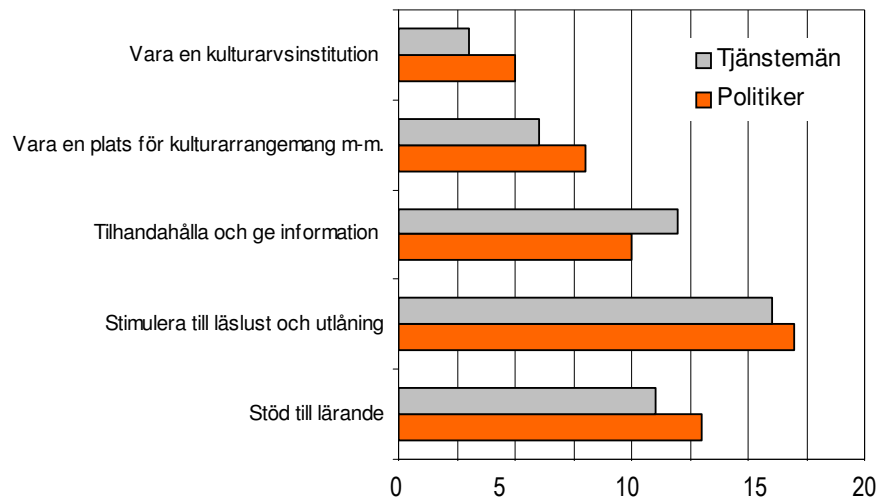
⑤ Vilket eller vilka av nedanstående uppdrag tycker du att ditt kommunbibliotek Rangordna från 1–5 där siffran 1 är viktigast.

- 1.) Stöd till lärande
- 2.) Stimulera till läslust och utlåning
- 3.) Tillhandahålla och ge information
- 4.) Vara en plats för Kulturarrangemang
- 5.) Vara en kulturarvsinstitution

⑤ Hur bibliotekets uppdrag uppfylls A (Rangordning 1. Svar i % av antal svarande.)

⑤ **Hur bibliotekets uppdrag uppfylls B** (Rangordning 1-3 sammanräknat.
Svar i antal för varje kategori.)

KOMMENTARER

Så tyckte politikerna (enligt rangordning 1-3):

- De intervjuade politikerna ansåg att stimulera till läslust och utlåning var bibliotekets huvuduppgift. Man tycker också att biblioteken uppfyller detta uppdrag.
- Informationsuppgiften betonas också och även i detta fall tycks bibliotekens arbete uppfylla förväntningarna. Stödet till lärande anser politikerna överträffa vad som förväntas av verksamheten.
- Politikerna betonar i högre grad än tjänstemännen bibliotekens roll som kulturell arena och som kulturarvsinstitution. Hur biblioteken verkar inom kulturarvsuppdraget verkar inte helt överensstämma med politikens förväntningar.

Så tyckte tjänstemännen (enligt rangordning 1-3):

- Tjänstemännen anser att bibliotekets viktigaste uppgift är att stimulera läslust och lån av litteratur och tycker att biblioteken klarar den uppgiften väl.
- Informationsuppgiften betonas av tjänstemännen i högre grad än politiken men tycker uppenbarligen att biblioteken inte helt når upp till förväntningarna. Stödet till lärande motsvarar dock gruppens förväntningar.

- Tjänstemännen betonar i lägre grad än politiken bibliotekets roll som arena för kultur och som kulturarvsinstitution.

⑥ Vilka andra uppgifter än de som är nämnda ovan tycker du det är viktigt att biblioteket ägnar tid åt?

⑥ Bibliotekets andra uppgifter

KOMMENTARER

Så här svarade politikerna:

- Att biblioteket skulle kunna ha en roll i kommunens övergripande vision: Livskvalitet – tillväxt – inflyttning och företagsamhet – service – livsmiljö
- Service för nyanlända
- Stöd och hjälp i informationssamhället – ”informationsmäklare”
- Gratis mötesplats
- Samverka [med alla parter] för att tillgängliggöra boken
- Få fler att se bibliotekens möjligheter; de är ju en enorm kunskapsbank
- Boken och kulturen ger livslust [hälsoaspekten]

Så här svarade tjänstemännen:

- Biblioteket som ett aktivitetshus ur medborgarperspektiv.
- Vallokal, nav i samhället
- Integrationsuppdraget,
- Projekt med ensamkommande flyktingbarn
- Kan skapa nyfikenhet på hur samhället ser ut
- Stödja kreativitet
- Informationsflödet exploderar. Ska kanske biblioteket ha en utvidgad roll i detta? – Spindel i nätet?
- Samla olika kulturer – kulturmöten

⑦ Vilka målgrupper tycker du att biblioteket ska prioritera? Rangordna 1-7, där siffran 1 är viktigast.

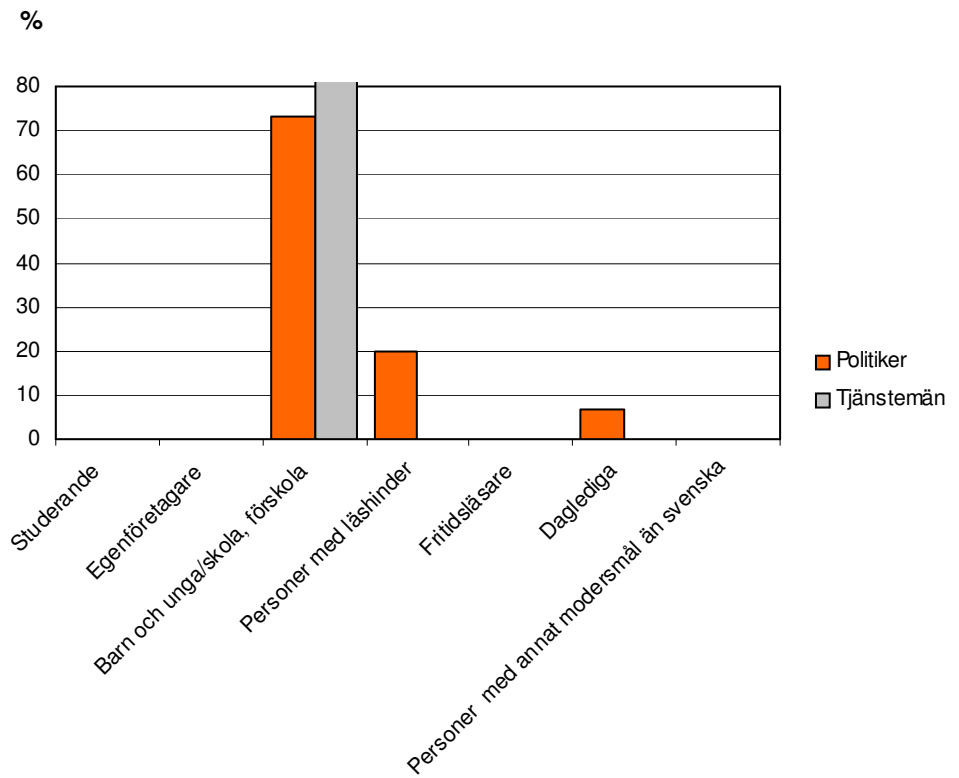
- 1.) Studerande
- 2.) Småföretagare
- 3.) Barn och ungdom
- 4.) Pers. m. läshinder
- 5.) Fritidsläsare
- 6.) Daglediga
- 7.) Pers. m. annat modersmål än svenska

⑦ Bibliotekets prioriterade målgrupper A (Rangordning 1)

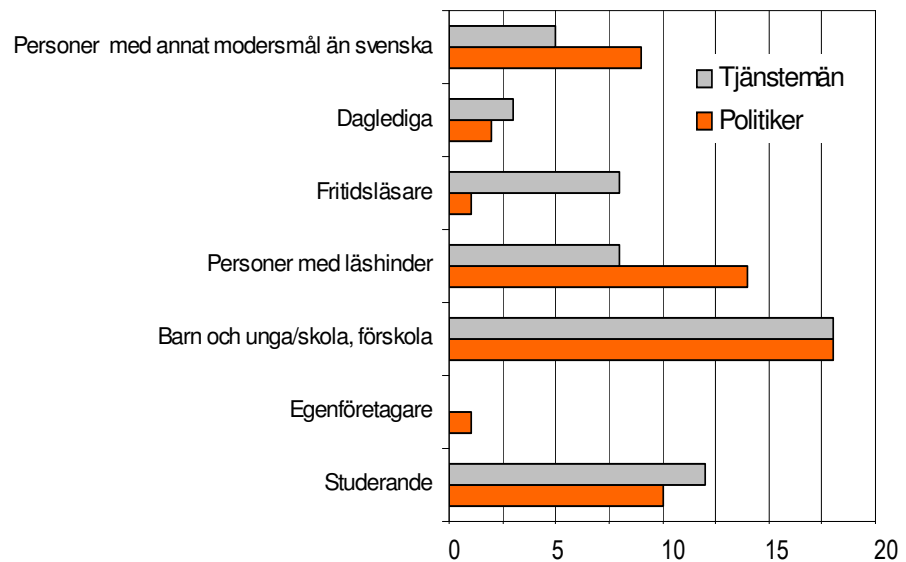
KOMMENTARER

Så tyckte politikerna:

- Mer än 70 % av de intervjuade politikerna anser att barn och ungdom är den grupp som i första hand ska prioriteras. Skolbiblioteken täcker inte barns och ungas behov av läsning.

⑦ **Bibliotekets prioriterade målgrupper B** (Rangordning 1-3 sammanräknat. Svar i antal för varje kategori.)

- 20 % anser att man särskilt ska stödja personer med läshinder. Gärna i ett läs- och skrivcentrum på biblioteket. Det gäller inte bara personer med "dyslexi" utan också personer med "socio/ekonomiska" läshinder
- Drygt 10 % tycker att gruppen daglediga (pensionärer, arbetslösa med flera) ska prioriteras: att biblioteket ska ge stöd till den gruppen att orientera sig i samhället. "Till daglediga kan räknas människor som kan ha vissa problem. Att bli aktivt lockade till biblioteket kan här vara en s. k. samhällstjänst".

Övriga kommentarer: De som har svårast att hitta till läsning bör prioriteras – hitta rätt litteratur

Så tyckte tjänstemännen:

- Mer än 80 % av de intervjuade tjänstemännen har prioriterat gruppen barn och ungdom. Det gäller att få in läslusten tidigt; viktigt att bli bekant med biblioteket från början. Börjar man inte läsa tidigt så kommer man inte igång. Nämndens (politikernas) riktlinjer är tydliga. – Tjänstemännen har som *förstaval* inte prioriterat någon av de andra målgrupperna.
- Egenföretagare. Småföretagare brist på tid för att hinna skaffa sig samhällsinformation. – "Det finns ett företagarcentrum i kommunen".
- Personer med läshinder får ofta hjälp från annat håll.
- Fritidsläsare är (redan) intresserade låntagare och behöver inget särskilt stöd.

Övriga kommentarer: Biblioteket är en plats för den som inte har ett självklart ställe att gå till; där fyller biblioteket en funktion som ingen annan har. – Svårt att rangordna; ta en grupp i taget efter behov.

⑧ Anser du att kommunbiblioteket har betydelse för kommunens utveckling?

⑧ Har biblioteket betydelse för kommunens utveckling?

Så svarade politikerna/tjänstemännen:

	Politiker	Tjänstemän
Nej, inget utöver själva biblioteksverksamheten	0	0
I viss mån	3	4
Ja, absolut	17	14
Vet inte	0	0

KOMMENTARER

Så tyckte politikerna:

- Ja, absolut: Om det är ett bibliotek med utvecklingspotential! - Viktigare och viktigare med gratis offentliga möteslokaler. En plats som folk besöker främjar handeln med mera. Biblioteket fyller viktig social funktion; många ensamma kommer till biblioteket. Att visa vägen till böckerna också för arbetarbarn; visa att de inte är "farliga". Viktigt att det finns en institution som kan stödja utveckling i en attraktiv kommun. Biblioteket lär ut att välja och sortera information. Har betydelse för det livslånga lärandet. En kommun utan bibliotek är en fattig kommun; vem vill bo i en kommun där det inte finns bibliotek. Boken är viktig i folkhälsoarbetet. Kunskapsbank och serviceenhet.

Så svarade tjänstemännen:

- Ja, absolut: Kan utvecklas till ett nav för samhället. Ger ett lyft åt staden; (lockar till Härnösand), det är en mötesplats; bra sätt att komma in i samhället. Vara en mötesplats där man har möjlighet att utveckla det demokratiska samtalet. En koppling mellan all den kunskap (som finns i biblioteket) och individens möjlighet att förverkliga sina mål. Ett ställe där man kan förstå omvärlden (demokratiaspekten). Som mötesplats är det en spännande och kreativ miljö. Outnyttjad potential. Betydelse på ett annat sätt än tidigare, nu i ett större, webbaserat perspektiv. Eventuellt mer kommuninfo, "rundare kommun". Del i samhällsbyggnaden.

⑨ Skulle kommunbiblioteket kunna ha en tydligare roll i kommunens strategiska utvecklingsarbete?

⑨ Har kommunbiblioteket en strategisk roll i utvecklingsarbetet

SVAR:

	Politiker	Tjänstemän
Vet inte/ kan inte ta ställning	0	4
Det är bra som det är	0	1
Kanske	4	1
Inom vissa områden	14	12

KOMMENTARER

Så kommenterade politikerna:

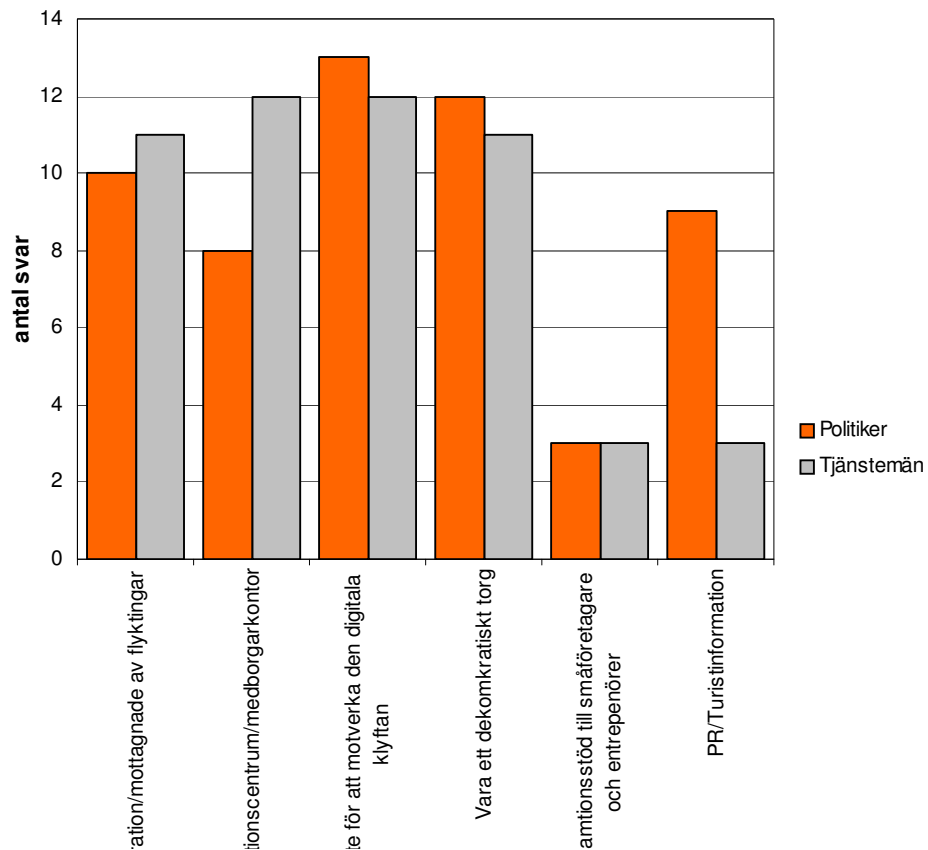
- Medborgardialog, utvecklingsfrågor. Kombinera turistinfo med biblioteket. Opinionsbildning, källa för kunskap. Ordna debatter. Oas för medborgarna. Skulle kunna vara mer utåtriktad (är rätt slutet innanför väggarna). Skissera lösningar i samarbete med andra; tankeutbyte, diskussioner med andra aktörer. Företagsmessa. Som ett led i att arbeta för bildning för den rurala medelklassen. Se hur vi kan utveckla "serviceorternas" bibliotek mer – sprida en känsla av delaktighet. Här [där jag bor] har vi fullt upp med att försöka få behålla vårt bibliotek. Demokratiaspekten, mötesplats Fånga upp alla aktuella företeelser. Gör det nu! [Biblioteket som] Motor – Mäklare – Mötesplats. Mötesplats för människor, fånga "vanligt" folk.

Så kommenterade tjänstemännen:

- Mötesplats för debatter. Viktigt att biblioteket är vallokal. Kommunhörna. I informationssamhällets framväxt; invånarna ska tycka att det är naturligt att det är till biblioteket man vänder Offentlig arena, nyttjas mer till medborgarservice mm. Som det nu är diskutera det inte så mycket över förvaltningsgränserna – skulle kunna var mer levande, ha en större betydelse. Strategiskt vardagsrum Biblioteket kunde användas mer till medborgardialog "live chat"

⑩ Inom vilket eller vilka av följande områden skulle biblioteket kunna få en mera framträdande roll? Ange högst 3 områden.

⑩ En mer framträdande roll?

KOMMENTARER

Så tyckte politikerna:

- Medborgarkontor omfattar även flyktingar. Samverka mer med näringslivet. Gärna företagsinkubator i biblioteket. Bara en liten grupp som deltar i debatter; inte så meningsfullt. Tveksam till demokratiskt torg; politiska debatter sällan trevliga, hätsk ton ibland. Program med lokal anknytning kopplas till biblioteket. Kulturell samverkan. Turistinformation på biblioteket skulle säkert bli utnyttjat! I biblioteket gör man inte skillnad på folk och folk. Att hjälpa till att skapa en attraktivare kommun; att marknadsföra kommunen. Internet ger tid till vettiga svar. PR för kommunen [är viktigt]. Vara ett flaggskepp för kommunen. Lagstiftningen sätter hinder för medborgarkontorfunktionen. Ev, öka samarbetet med företagarcentrum.

Så tyckte tjänstemännen:

- Biblioteket får inte bli en diversehandel. Datorer på bibliotek är en självklarhet, men ingen har fattat beslutet på ett strategiskt plan. Länsportal på webben; bra exempel i Östergötland. - Flyktingar är mest sårbara; biblioteket har stor betydelse. Se till att alla "kommer med" i samhället. Klassiska bibliotekstankar känns lite torra. - Det medborgarkontor som vi håller på att bygga upp borde ligga i biblioteket.

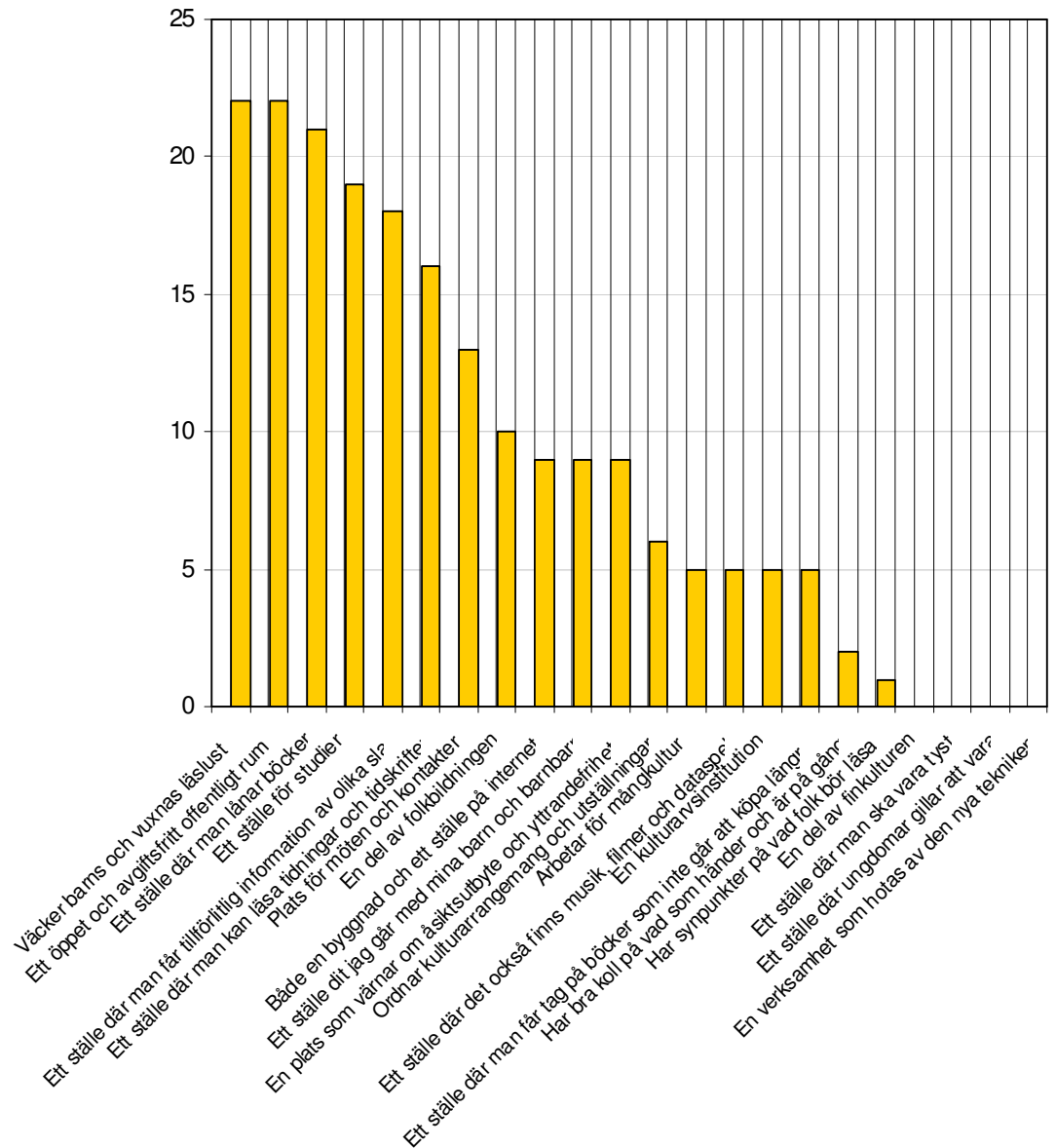
Övriga kommentarer ⑧ ⑨ ⑩: Både politiker och tjänstemän verkar klart övertygade om att biblioteket har betydelse för kommunens utveckling ⑧. När det kommer till frågan på vilket sätt lämnas intressanta, dock inga entydiga svar som delas av alla.

Både politiker och tjänstemän tillmäter biblioteket en klar strategisk roll inom vissa områden ⑨, politiker i högre grad än tjänstemän. Sedan skiljer kommentarerna sig åt angående inom vilka områden biblioteken borde ha en roll i det lokala utvecklingsarbetet.

Intervjuade politiker och tjänstemän är ganska samstämmiga i synen på nya och mer framträdande roller för biblioteken ⑩. Biblioteken bör ha en roll i integration/mottagning av flyktingar, bör arbeta för att minska den digitala klyftan och vara ett demokratiskt torg. Få politiker och tjänstemän ser biblioteken som någon viktig aktör i informationsstödet till småföretag och entreprenörer. Möjligen kan detta bero på synen på bibliotekens informationsuppdrag och själva begreppet information (se sid. 5). Politiker och tjänstemän skiljer sig åt i synen på bibliotekets roll i marknadsföring och turistinformation. Här ser politiken större möjligheter för biblioteken än tjänstemännen. Tjänstemännen tillmäter också bibliotekets informationsuppdrag större betydelse än politikerna.

Självklarhet eller första val Del 2, Bibliotekets varumärke

Vad är biblioteket för dej?

En traditionell syn på biblioteket:

I sammanställningen av varumärkesenkäten redovisas politikernas och tjänstemännens svar sammantagna. I denna något begränsade undersökning framträder en traditionell bild av biblioteket. Svaren avspeglar i stort folkbibliotekets kärnvärden. Resultatet pekar på fem tydliga profilområden:

- 1.) Väcker barns och vuxnas läslust (**läsfrämjandeuppdraget**)
- 2.) Ett öppet och avgiftsfritt offentligt rum (**det offentliga rummet**)
- 3.) Ett ställe där man lånar böcker (**utlåningsfunktionen**)
- 4.) Ett ställe för studier (**studiemiljö/stöd till studerande**)
- 5.) Ett ställe där man får tillförlitlig information av olika slag (**informationsuppdraget**)

Som sjätte tydligaste profil för biblioteken anger de svarande bibliotekens tillhandahållande av tidningar och tidskrifter. Därefter ses biblioteket som en plats för möten och kontakter. Det kan vara på sin plats att notera att ingen av intervjupersonerna ser biblioteket som en plats där ungdomar gillar att vara.

Samtidigt som denna enkät del och övriga enkätfrågor uppvisar ett traditionellt perspektiv på folkbibliotekens uppdrag, finns i enkätsvaren i övrigt hos enskilda tjänstemän och politiker en viss öppning mot en förnyelse av biblioteksbegreppet och öppningar mot andra roller för biblioteken.

Bilagor:

- 1.) Enkätformulär (sid. 22-26)
- 2.) Vad är biblioteket för dej? (sid. 27)

Självklarhet eller första val En förstudie

Länsbiblioteket Västernorrland vill undersöka hur kommunala beslutsfattare och tjänstemän ser på bibliotekets roll i kommunens utveckling.

Del 1: en varumärkesprofilundersökning av biblioteken.

Del 2: en intervjuundersökning bland kommunpolitiker om synen på biblioteket och dess förändring i ett utvecklings- och tillväxksammanhang utifrån ett brukar- och samhällsperspektiv.

Förutsättningar:

Tidsåtgång för intervjun, inklusive varumärkesundersökningen: 15–20 minuter.

Anonyma svar. Ingen politiker, tjänsteman eller förvaltning kommer att utpekas i sammanställningen.

Sammanställning av resultaten sker på länsnivå.

1. Har kommunen en biblioteksplan för den samlade biblioteksverksamheten i kommunen, antagen av facknämnd, kommunstyrelse eller kommunfullmäktige?

1.) Ja	☐
2.) Nej	☐
3.) Vet inte	☐

2. Vilka faktorer tycker du är viktigast för att ett bibliotek ska framstå som tillgängligt? Rangordna från 1–6 där siffran 1 är viktigast.

1.) Bemötande	☐
2.) Öppethållande	☐

- 3.) Bibliotekets/biblioteksfilialernas lokalisering
- 4.) Anpassade lokaler (hissar, ledstråk, dörr-öppnare m.m.)
- 5.) Tillgång till litteratur på invandrarspråk
- 6.) Tillgänglighet på nätet (biblioteksservice på webbplats)

Kommentarer tillgänglighet:

3. Deltar kommunbiblioteket i några samverkansgrupper inom kommunen där strategiska frågor diskuteras?

- 1.) Nej
- 2.) Ja
- 3.) Vet inte

4. Personalen på kommunbiblioteken har själva en ganska tydlig bild av sina uppdrag. Vilket eller vilka tycker du är viktigast hålla fast vid och utveckla? Rangordna från 1–5 där 1 är viktigast.

- 1.) Stöd till lärande (både barn och vuxnas)
- 2.) Stimulera till läslust genom utlåning av böcker och genom annan läsfrämjande verksamhet t.ex. bokprat och författarbesök.
- 3.) Tillhandahålla och ge information inom olika områden
- 4.) Vara en plats för kulturarrangemang, utställningar, debatter och andra offentliga samtal
- 5.) Vara en kulturarvsinstitution där det finns böcker och andra medier som man inte annars kan få tag på

Kommentar:

5. Vilket eller vilka av nedanstående uppdrag tycker du att biblioteket uppfyller bäst och tydligast? Rangordna från 1–5 där siffran 1 är viktigast.

- 1.) Stöd till lärande (både barn och vuxnas)
- 2.) Stimulera till läslust genom utlåning av böcker och genom annan läsfrämjande verksamhet t.ex. bokprat och författarbesök.
- 3.) Tillhandahålla och ge information inom olika områden
- 4.) Vara en plats för kulturarrangemang, utställningar, debatter och andra offentliga samtal
- 5.) Vara en kulturarvsinstitution där det finns böcker och andra medier som man annars inte kan få tag på

6. Vilka andra uppgifter än de som är nämnda ovan tycker du det är viktigt att biblioteket ägnar tid åt?

Kommentar:

7. Vilka målgrupper tycker du att biblioteket ska prioritera? Rangordna 1–7, där siffran 1 är viktigast

- 1.) Studerande
- 2.) Småföretagare
- 3.) Barn- och ungdom
- 4.) Personer med läshinder

- 5.) Nöjesläsare
- 6.) Daglediga
- 7.) Personer med annat modersmål än svenska

Kommentar:

8. Anser du att kommunbiblioteket har betydelse för kommunens utveckling?

- 1.) Nej, inget utöver den traditionella biblioteksverksamheten (bokutlåning mm.)
- 2.) I viss mån
- 3.) Ja, absolut
- 4.) Vet inte

Kommentar:

9. Skulle kommunbiblioteket kunna ha en tydligare roll i kommunens strategiska utvecklingsarbete?

- 1.) Vet inte/kan inte ta ställning
- 2.) Nej, det är bra som det är
- 3.) Kanske
- 4.) Ja, absolut inom vissa områden

Kommentar:

8. Vilket eller vilka av nedanstående uppdrag tycker du att biblioteket för närvarande uppfyller bäst och tydligast?

10. Inom vilket eller vilka av följande områden skulle biblioteket kunna få en mera framträdande roll? Ange högst 3 områden.

1.) Integration/mottagande av flyktingar	☐
2.) Informationscentrum/medborgarkontor	☐
3.) Arbete för att motverka den digitala klyftan	☐
4.) Vara ett demokratiskt torg där frågor av betydelse för kommunens utveckling dryftas på olika sätt (utställningar, arrangemang, debatter m m)	☐
5.) Informationsstöd till småföretagare och entreprenörer	☐
6.) PR/Turistinformation	☐

Kommentarer:

11. Vilka är bibliotekets viktigaste uppgifter i en framtid?

Kommentarer:

Jag som svarat är:

Kvinna	☐	Man	☐
Politiker	☐	Tjänsteman	☐

2010-03-18

ENKÄTFORMULÄR

Vad är biblioteket för dej?

Jag som svarar är: man kvinna Jag är: 25 år eller yngre mellan 26 och 64 år över 65 år

Kryssa i 5 (endast 5) alternativ av nedanstående påståenden om biblioteket som bäst sammanfattar din syn på ditt bibliotek.

☐ Plats för studier och lärande	☐ Plats för möten och kontakter	☐ Ett ställe där man kan få tillförlitlig information av olika slag
☐ Ett ställe där jag lånar böcker	☐ Ett öppet och avgiftsfritt offentligt rum	☐ En plats som värnar åsiktsutbyte och yttrandefrihet
☐ En del av finkulturen	☐ Ordnar program och utställningar	☐ Ett ställe där man får tag på böcker som inte går att köpa längre
☐ Ett ställe där det finns musik, film, spel, databaser m m	☐ Ett ställe där det ska vara tyst	☐ Ett ställe där ungdomar gillar att vara
☐ Har synpunkter på vad folk bör läsa	☐ En del av folkbildningen	☐ Både en fysisk plats och en digital plats på Internet
☐ Väcker barns och vuxnas läslust	☐ En kulturarvsinstitution	☐ En verksamhet som hotas av den nya tekniken
☐ Arbetar för mångkultur	☐ Har bra koll på vad som händer och är på gång	☐ Ett ställe dit jag går med mina barn eller barnbarn
	☐ Ett ställe där man kan läsa tidningar och tidskrifter.	